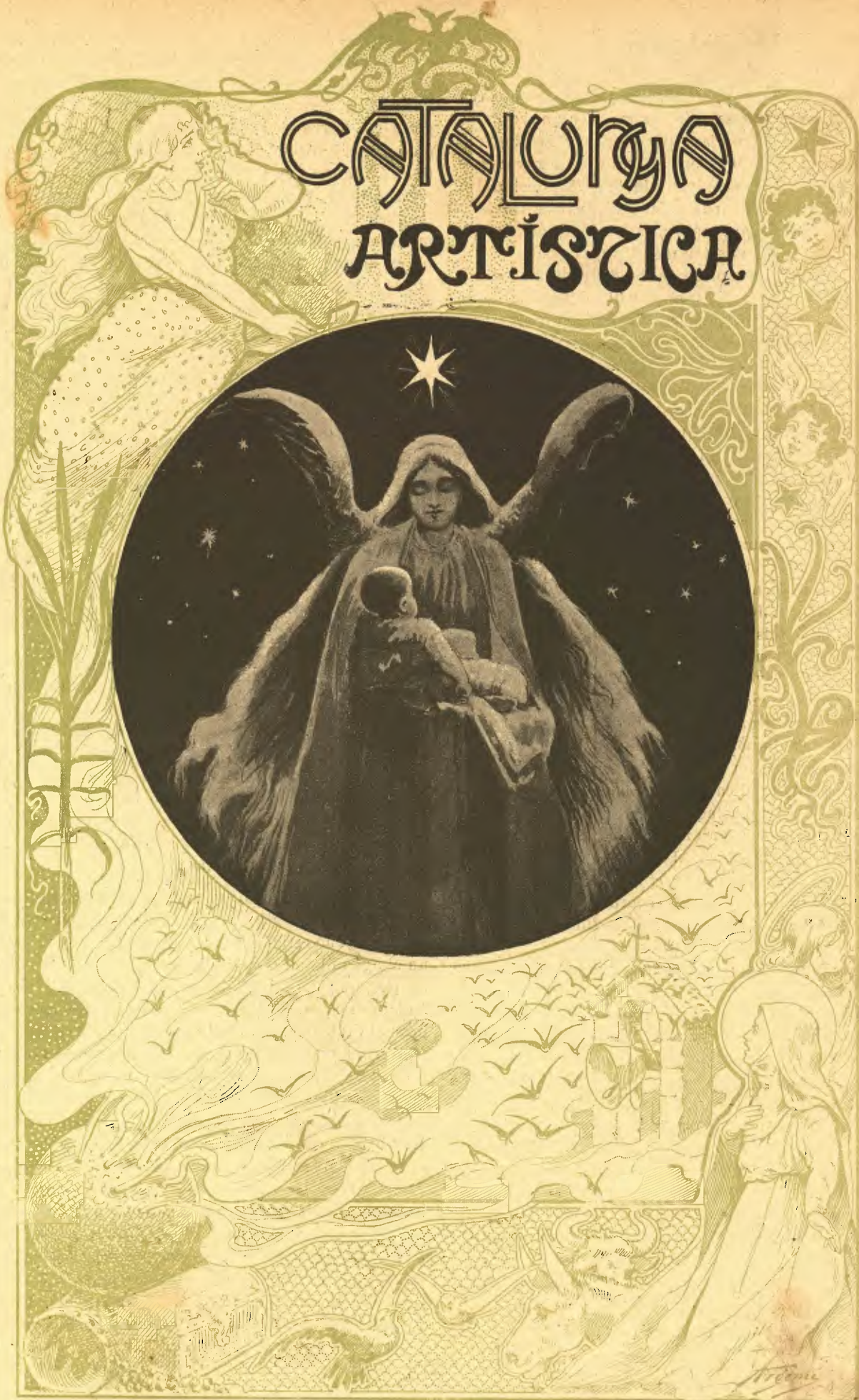

CATALUNYA ARTÍSTICA

Bethleem ⁽¹⁾

Massa bona es la carretera que hi acompanya avuy al viatger desde Jerusalem, fent anyorar lo camí vell que angulejava per vinyas y jardins, encaxonat entre dos margens guarnits d' etzevaras y rosers. Era mal empedrat, ple de rochs, desigual y axaragallat; mes guardava las petjadas de David y Salomó, y las encara més sagradas de Jesús, Joseph y María, que hi passarien més d' una vegada.

Una tradició nos presenta la Sagrada Familia á mitj camí, reposant á l' ombra d' un Terebinte que s' incliná respectuosament devant l' Infant Diví, fentli ab sas brancaas un ombriu dosser. Els pelegrins no passavan may sense abraçar y besar l' arbre ditxós, y guardavan sas fullas y escorsa com reliquias, fins que, fentli mal d' ulls tot aixó, lo moro amo del camp, un dia que 's llevá de mal humor agafá una destreal y 'n feu llenya. En lo mateix lloch una má cristiana ha plantat un altre terebinte que, d' aquí á alguns anys, farà ombra als pelegrins tot recordantlos tan bella y piadosa tradició.

Al peu de la montanyeta que corona 'l monestir de Sant Elías, se troba 'l Pou dels tres Reys, ahon se 'ls aparegué de nou la Estrella que se 'ls havia amagat al entrar á Jerusalem. Som al estrem de la plana de Rafaim ó dels Gegants, ahon David baté duas vegadas los filisteus y cremá llurs idols.

Desde ací 's veu encara 'l Sant Sepulcre y 'l mont de les Olives; mes *transeamus usque ad Bethleem*: «Arribémsen fins á Bethleem,» ciutat que veuhen per primera vegada nostres ulls, blanca, resplendent y colocada en un cim com la gloriosa corona de Judea.

A má dreta del camí trobám abans de gayre la hermosa Tomba de Raquel, que 'ns recorda la degollació dels Ignocents ab aquella paraula tan bella y tan trista de Jeremías: *Vox in Rama audita est; Rachel plorans filios suos et noluit consolari quia non sunt*: «Fins en Ramá se sentiren les veus, molts plors y alarits: Raquel plora á sos fills y no 's vol aconsolar perquè no hi son.»

Bethleem ó Beit-Lehem, com l' anomenan sempre los del pays, es una ciutat cristiana, gayre be catòlica. La creu no s' amaga devant la mitja lluna, com á Jerusalem, sino que s' alsa magestuosa, se multiplica y, com en nostres pobles antichs, se va á posar, com un signe sagrat, damunt lo portal de las casas y sobre 'l pit de les bethlemitas. Ja al arribar se sent la civilisadora influencia cristiana; la gent no s' aparta astorada, ni 'ns aguayta ab ulls plens de llástima y menyspreu, sino tot lo contrari, la major part nos envian un afectuós Dèu vos quart en sa llengua, un *buona sera* ó *bon soir* que 'ns roba 'l cor. La mitja rialla que apunta en tots els llabis, nos diu que estém entre germáns; y no solament nos somriu la gent, sino las finestras obertas, las hortas plenas de verdor, los carrers plens de gent; los arbres, la ciutat y 'l bon Jesús y tot á dalt del cel.

Avuy es diumenge y no cal dir que la gent está endiumenjada. Los homens duhen turbant de seda violada en que domina 'l groch, y túnica rallada de vermell, y sobre ell un abrigall semblant á nostre gambetó, negre ab rallas blancas de dalt á baix; lo duhen senzillament posat sobre las espatillas, sense ficar los brassos en las mànegas. Los noys usan gorreta egipcia, túnica rallada de vermell, y no duhen gambeto fins que son grandets. Lo trajo de las bethlemitas es més original y rich encara. Estreta túnica blava vionada, paltó de seda vermella ab rallas d' altres colors y ab dibuixos àrabs al coll y pit. Dexen penjar esquena avall lo vel blanch de las musulmanas, que sobre son cap, á efecte d' algun postís especial, pren la forma d' una corona suaument inclinada enrera. Ab aqueix trajo, ajudat de son ayre noble y reposat, fan recordar algunas pinturas antigas de la Mare de Déu.

Las jovens solteras cenyexen son front ab un renge de monedas petitas de plata ó d' or, y unexen sota la barba los dos bechs del vel ab cadenas de plata, y més sovint ab una penjada de mitjas pessetas ó escuts d' or, que 'ls cauhen en artístich escampall, jugant, bellugantse y dringant sobre son pit. Lo vestit de las noyas de pochos anys es encara més agraciado y bonich: suprimexen lo paltó, y, si 'n duhen, es curt fins á cintura y vermell ab rallas negras y blavas. La túnica es blava també, rallada de vermell y vert y cenyida ab faja vermella. Sobre 'l pit duhen un quadrat vermellós de bellíssim dibuix que recorda l' *ephod* dels sacerdots hebreus.

Los noys catòlics besan la má als sacerdots, y après la posen humilment sobre son front, com demanant la benedicció. Vull notar aquí, y aixó 'ns ho contá un venerable Religiós, que cuan naix un noy á Bethleem sos pares cristians, y fins y tot los moros, lo tenen vuyt días estés sobre la palla, un lletet fet esprès, á imitació del bon Jesús.

La Cova.—Acabo d' entrar en la sagrada Cova del Senyor; mos ulls han vist lo que mon cor somiava desde que estich al mon. ¡Ab quín reculliment un s' agenolla en aquellas llosas hon s' agenollaren los pastors y 'ls Angels la nit de Nadal! ¡Ab quina fruició se posan los llabis ahon lo bon Jesús posá los peus al arribar á la terra! ¡Cóm fluexen las llágrimas aquí ahon vessá las primeras lo mateix l'èu fet home! Lo lloch ahon nasqué está cobert de marbre y voltat d' una planxa de plata en forma d' estrella ab aqueixas paraulas, que fan saltar lo cor d' alegria: *Hic de Virgine Maria Jesús Christus natus est*: «Aquí Jesucrist nasqué de Maria Verge.»

La sagrada Cova es d' uns 12 metres de llarch per 4 de ample; está coberta de marbres y domassos que fan anyorar la roca nua. Está plena de mística fosc, trencada per trenta duas llántias que hi vessan una llum semblant, segons Schubert, á la de la lluna en una nit de primavera, ó millor á la celstia d' aquella nit benehida de la que nasqué 'l dia mes hermós que vegeren los segles.

Una cosa entristeix en eix primer Santuari de

(1) Del "Dietari d' un pelegrí á Terra Santa.,,

Jesucrist, y es que en lo lloch ahon nasqué, solament sa verdadera Esglesia se veu privada de celebrar los divins Sacrificis. Dos días jo he tingut la sort de celebrar en l' altar del Pesebre, que está á quatre passas; mes, per ser Setmana Santa, no he pogut dir la Missa votiva d' aquest sagrat lloch, sino la de Passió. Lo siti era 'l de la nit de Nadal; estava en la mateixa balma que elegi per palau lo Divi Messias. Sa Mare Santíssima y Sant Joseph li feyan companyia en aquell antre; venian los pastors d' aquell voltant y 'ls Reys del Orient á adorarlo; los Angels cantavan *Gloria in excelsis Deo*; mon cor y mos llabis l' anavan á cantar també, mes en lo Missal no llegia més que mots de dolor y de tristesa. Lo teatro es del Naxement, mes ¡ay! ¡los días son los del Calvari!

La Cova del Naxement se allarga y ramifica sota la penya, formant altres covas, ahon la tradició troba altres recorts. La capella de Sant Joseph, la dels Sants Ignocents, las tombas de Santa Paula y de Santa Eustaquia, la tomba de Sant Geroni; son oratori ahon se donava á la contemplació y al estudi.

En lo jardí del convent s' ensenya un taronger plantat per ell, no gayre lluny de la Escola hon ensenyava als noys.

Cova de la Llet.—Está un xich apartada del convent y convertida en capella. En ella, segons la tradició, se retirá la Verge en los primers días de la persecució de Herodes. Alletant al bon Jesús dexá caure algunas gotas de llet en la terra, que 'n prengué 'l color, y la virtut de donarla á las didas que no 'n tenen. La prenen ab aqueix fi las beduinas com las cismáticas, las moras com las católicas. Allí á la vora hi há la *Cisterna de Maria*. Conten que una dona hi pouhava aygua cuan s' escaygué de passar la Verge que, venint de lluny y assedegada, li 'n demaná y li negá; veus aquí que las ayguas, que eran fondas, anaren pujant, pujant, fins que la Verge 'n pogué beure.

Cova dels Pastors.—Es á quinze minuts de Bethleem, sota la costa hon está assentada la ciutat, en un camp anomenat de Booz per havershi escaygut l' idili de Ruth, la Moabita. Allí estavan los pastors, cuan l' Angel se 'ls aparegué dihentlos: *Nolite timere. Ecce enim eevangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie. Salvator qui est Christus Dominus, in civitate David. Et hoc vobis signum: Invenietis infantem pannis invo'utum; et positum in presepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiæ celestis, laudantium Deum et dicentium: Gloria in altissimis Deo; et in terra pax hominibus bonæ voluntatis: «No tingau por, puix vos porto una nova que será de gran alegria pera tot lo mon. Y es que 'us ha nat Jesucrist lo Salvador, en la ciutat de David. Y aqueix será lo senyal; trobaréu l' Infant embolcat y posat en un pesebre. Al mateix punt se uní al Angel una gran milicia celestial; alabant á Déu y dihent: Gloria á Déu en lo més alt del cel, y en la terra pau als homens de bona vcluntat!—(S. Lluch, cap. II.)»*

JACINTO VERDAGUER, PBRE.

NADAL

I

Entre la fosca d' aquella nit
tota nevada,
vá resplandir
l' hermosa aubada
omplint la terra de claror daurada...

Y 'ls bóns pastors escullits
ab sas ovellas més blancas
varen corre tremolosos
á adorarla...

Y 'ls tres Reys de l' Orient
ab sas coronas brillantas
vingueren magestuosos
desde sos llunyáns Realmes...

Y Reys y pastors
alsaren un hymne
á llur Redentor;
un hymne de gracias,
un hymne d' amor...

Y l' ample espay alegrement vibrá
ab joyosa melodia...
Y 'l sol llensá la llum més bellament
al esclatá 'l nou día!

II

Que 'n fá de temps que resp'andi
l' hermosa aubada!...
Que 'n fá de temps qu' aquella llum
s' es apagada!...

Vá fónbres ben póch á póch
aquella claror vivissima,

que de tan forta que fou
hi há cegos que la somnian...

Vá fòndres ben póch á póch,
ab una posta molt llarga
y ab deixos d' anyorament
y ab promesas d' altra aubada...

Pero 'l nou dia no vé
y ván creixent las tenebras...

La nit que 'ns vol engolir
será una nit sense estrelles
si no neix un nou Jesús
que redimeixi la terra...

III

La nit asserenada de Nadal,
com fá endevinar
els passats miracles!...
La nit asserenada de Nadal,
com fá esperansar
una nova aubada!...

ANGEL MONTANYA.

CANSÓ DE NADAL

Corrém á Bethlém
pastors de la plana,
que á dintre un portal,
alberch de gaubansa,
ha nat un infant
mes hermós qu' un àngel.

Oydá!

La mareta 'l bressa.

Oydá!

Á fora, la neu
süament s' aplanava;
¡y quin fret que fá
al plá y á montanya!
Un fret que no véns
un caliu de palla.

Oydá!

El bon Jesús tremola.

Oydá!

Corrém á Bethlém
pastors de la plana,
veurém á Jesús
fent una riälla
al rebre l' escalf
de sa tendre mare.

Oydá!

La mareta 'l bressa.

Oydá!

ALFONS MASERAS

EL GALL DE NADAL

Recorts

La nit de Nadal, tan alegre com plena de poesia, es la nit en que tot se vessa: l' alegría, las cansóns pastorils y las tocadas torban el son del vehinat. ¡Mes, qui dorm!... Tots els pobles cristians, plens de entusiasme sens límits, enlayran cants d' inefable goig, y de tots els cors surten hymnes de gratitut y amor envers el gran Creador del Univer.

Donchs, en la nit d' un Nadal, uns cuants companys anávam, ab l' armonium, obsequiant casa per casa á nostras aymadas, y altres feyan lo mateix ab guitarras y acordeons, y arreu escampavam las nostras cantúrias que 's confonían ab las del gall, y 's perdían en la quietut misteriosa de la nit.

Cansat y fatigat com estava, me 'n vaig anar á dormir, pero avans, no sé: sentía un rau-rau al cor, un pressentiment de tristesa, que, la vritat, no sabia 'l que fer, si anárme 'n de nou ab els amichs ó... Al fi la son va decidirme pel llit.

Cuan feya poch rato que tranquil descansava, que ni sisquera havia entrat al primer son, un soroll fort produhit á la porta, me va fer alsar tot esverat; sortí al balcó:

—¿Què hi ha?—vaig dir.

Era 'l sereno que picava á un aixerit mariner que hi havia prop de casa. Vaig volgué entornarme'n al llit; mes, no vaig poguer dormir, fins que 'l repicament de campanas anunciant el coméns de la missa del gall me feu vestir; m' encamino envers la Ribera il·luminada per la lluna que en aquell moment donava de plé demunt del mar, que semblava un espurnejar de plata.

—¿Qui tal, Sebastiá, encare no has anat á dormir?

—No,—va contestarme,—més m' estimo, en nits com aquesta, contemplar el mantell brodat d' estrelles de plata y d' or y escoltar el ressó de las cansóns íntimas que 's difundeixen per l' espay perdentse en l' infinit...

Y aixecantse del banch hont estava assentat, deixarem tan bellíssim lloch perfumat de fresca brisa; cuan passant per cert carrer, sentirem un xibarrí dins d' una casa. Trucarem, y pará en sech aquella alegría contestant els lladrúchs dels gossos que vingueren á la porta, ab malas intencions.

—¡¡Qui hi há!!—digué 'n Joanet plé de por.

—Som nosaltres, obra.

Y aixins ho feu, rebentnos d' alló milló, entre l' alegría dels seus germáns y el remenament de cúa dels gossos que 'ns vinguéren á rébrer festejantnos.

Entrárem al menjador: dos llumets d' oli il·luminavan las blancas parets; en un recó hi havia una llar encesa, al seu voltant la quitxalla que, — ab perdó sigui dit,—feyan *cagar el tió* á las ordres del avi, que 's feya un tip de riurer cada vegada que 'l *tió* deixava anar algún tros de turró, confitura ó altra cosa, en mitj de la gatzara que movían els petítets; en l' altre recó, s' hi admiraba un bonich pessebre, y demunt la taula, s' hi veyá un Jesuset guaranit de plantas silvestres y un ciri encés al costat.

Nosaltres, moguts per l' emoció que sentíam al véurens rodejats de tan bellas costums de nostra aymada terra, no sabíam com expressar l' alegria inmensa de nostres cors... Y al cap d' un ratet, se presentá 'l quefe de la casa portant en sas mans un gallarro que, de tan gros, causá una inesplicable satisfacció general, dirigintnos tots plegats á la cuyna ahont se li feren els comptes; la mort del *rey* de la festa fou saludada ab gran bullici; mes, al sentir las campanas que tocavan l' últim toeh de la missa del gall, ja ningú 's pogué aguantar: va deixarse la tasca pera ultimar després, y posant el gall demunt la taula, ben tapadet, marxárem envers la tradicional festa. Els gossos també cofoys vinguéren fins á la porta tot remenant la cúa com despedintnos.

L' Iglesia resplandía com un pá d' or; l' órga, omplía d' armonía las naus, y las sevas notas místicas confortavan: cansóns que nostre mare ens ensenyava desde 'l bressol, cants catalans d' aquells purs, que sembla que l' ánima s' enlayri per l' immensitat... ¡Cóm ens ho recordaban!... ¡Quin goig aquell! Me pareixia el despertar á una vida noval... Jo no sabia encare lo qu' era Bellesa, y en un instant ho vaig apéndrer. D' allavors el meu cor estima y creu.

Un cop la missa acabada, y acceptant l' invitació dels bons amichs, tornárem altra volta á la llar, á fi d' ultimar els preparatius pera cóurer el gall; ja els noys estavan impacients y corrian al devant per arribar més aviat á casa: tots esperavam ab dalé desplomarlo pera portarlo al forn, cuan de sopte un crit general, crit que més bé semblava de condol, ressoná en aquella íntima llar... ¡oh desgrácia!... Els gossos se 'l menjavan... Els gossos ens volían estalviar feyna!

El sentiment de la brivalla y l' indignació dels grans al contemplar el paviment encatifat de plomas, no es pera contarho; aquell cuadro trágich-cómich en el que s' hi unían las llágrimas dels uns y el desvergonyiment dels gossos, era digne del pinzell d' un pintor impresionista...

Are cuan el recordo, rich.

Com també recordo la filosofia del avi, que plé de resignació va dirnos:

—Y bé, no us espantéu ¿Els gossos s' han menjat el gall de Nadal? L' any que vé se 'ls estaca y nosaltres en plomarém quatre, si Deu ho voll'...

JOSEPH SOLER Y TASIS.

Sitges.

NADAL

A las portas de Bethlem
los angels diuhen:
Infantó qu' are has nascut,
benehit sias.

Infantó tú serás Rey
de reys y sigles,
serás Rey després de mort,
més Rey qu' en vida.

La corona que has de dur
será d' espinas,
un bell ceptre empunyarás
de canyaxiula.

Tindrás per trono una creu
dalt d' una cima,
un lladre á cada costat
per companyia.

Escriurás ab sanch ta lley
tan ben escrita,
que may més l' han d' esborrar
ni reys ni sigles.

APELES MESTRES.

MISSA DEL GALL

¡Quina quietut! com mortalla
que té 'l mon embolcallat,
la boyra humitosa y freda
va estenantse per l' espay.

Pei camí que dú á la vila,
arrupits y tremolant
solets poch á poch caminan
una nena de deu anys
y un nen xich que ploriqueja;
descalcos sens res al cap,
y ab la roba feta á trossos,
qu' ensenyan per tot la carn,
van á captá á la parróquia;
almoyna prou trobarán.

El nen la segueix ab pena
y estirantlo per la ma,
se n' entran dintre l' iglesia:
tot es sol y es fosch encar;
tan sols una llántia crema
darrera d' un vell reixat,
que ab ombra tremoladora
els murs d' enfront va ratllant;
al suau brandar de la llántia

la ombra va d' amunt d' avall;
encara en la cristia
se sent lo diuich de las claus.

Agafats de mans ne surten,
aturats y plens d' esglay,
al sentir que sas petjadas
ressonan per el ample nau.

Assentadets sota l' porxo,
bo y acostats s' han quedat:
va arriuant la gent á collas,
tots entran xiuxiuhejant
abrigats y ab rostre alegre,
que van á Missa del gall.

Els dos dins l' iglesia tornan,
que la missa ha comensat.
¡Ab quin goig quietet escolta,
el nen cuan sent bresolar!
s' admira que de dalt l' orga
ne surten d' aucells els cants:
cerca d' hont ve 'l tamborino,
sentí 'ls ferrets ¡qué li plau!
el fluviol y pandereta
lo tenen enamorat;
embadalit, escoltantho
poch á poquet baixa 'l cap;
y al adormirse somnia
que al cel están bresolant
un nin ros, á qui amanyagan
angelets y aucells cantant.

Ab el brugit se desperta
de la gent que va á adorar;
diu, al veure que s' acostan
prop lo nin qu' ell ha somniat:
—¡El besan! ¡li fan almoyna!
va nuet ¡tan fret que fa!
Vull veurel y vull besarlo.—
Se 'n puja al peu del altar,
s' agenolla, 'l Jesus besa,
fit á fit queda guaytant
y cau, al volgué aixecarse,
arraulit de fret y fam
tot dihent als que l' enrotllan:
—¡Mes bell encar l' he somniat! --

Tothom parteix las besadas
entre 'l Jesus y l' infant;
qui al Jesuset feya almoyna
també almoyna á n' ells dos fa.
¡Deu me val, quina faldada!
¡quins butxacons, Deu me va!

Alegroys corrent se 'n tornan
cercat sa mare en sa llar.
Tothom la llanterna 'ls deixa,
qu' ha d' anar á l' arrabal.
Allunyantse dintre 'l cercle
que fa la llum ab sos raigs,
semblan, pujant per la costa
cuan la boyra 'ls va tapant,
dos angels que al cel fan via
per dir al Deu de bondat,
qu' encar del *Gloria in excelsis*
ressona en la terra 'l cant.

VICTOR BROSSA y SANGERMAN.

Nadal á Espineubas

A las foscas y ab un tou de neu de cinch pams
vaig fer la pujada de can Formiga. A fe de mon que
no tenia pas fret, y aixó que'n feya, ab una serena y
ventet geliu que tallava; pro jo vaig allunyarlo de
debó ab un mitjot de ví que m' escalfá la Xica de la
Tayeda avans d' atravessá 'l Plá de las Arenas. Els
xaragalls no mormolavan pas la cansó del bon temps
al dessota els matolls..... tot era un crestall de cap á
cap y 'l silenci imposava de debó; ni piular d' aucells
ni belar d' anyells se sentia; sols d' en tant en tant
els lladruchs dels gossos de la Cau ressonavan llun-
yans omplint de misteri tota l' afrau.

El sol encare no havia exit que ja 'm trobava á la
cuynassa de cal Parayre, ahont hi havia, enrotllant
la llar abrandada, tot un estol de bons montanyesos,
quins al véurem entrar, silenciosos me procuraren
bon setí apropet la flama revifadora. La bona de l'
hostalera 'm portá tot seguit una llesca de cap á cap
del pá que, enforquillantla ab un ferro punxagút,
s' tansá voreta 'l caliu fins á tornarla rosseta y crui-
xidora; alashoras l' untá d' alioli y la deixá á la pe-
drassa de la llar d' ahont jo l' anava escantonant
mentres se 'm escalfava 'l ví que xiuxiuejava dintre
un tupí de terrissa.

A mitj esmorsá doná la campana 'i senyal de missa
primera y la cuynassa s' aná buydant quedanthi jo
sol que á cremadent estava á las acaballas del es-
morsá, disposat á anármen cap al temple pera fruir d'
una festa popular relligiosa y per cert ben típica,
com verament ho es la missa del gall á n' aquell po-
ble montanyénch. La veu regullosa d' en Piula 'm
tragué l' últim mos de la boca, com aquell qui diu,
puig ab forta eridória 'm digué que m' afanyés ja
que la missa era comensada y calia anar depressa
per sentir bé 'l cant dels pastors.

—¡Refutrals! cregas que t' a gradará plá bé la so-
nada que jo hi faig ab el fluviol... ¡oh, y la veu del
Mateu de la Tuyaca! alló, á fe de neu, que no has pas
sentit milló... y que has d' havé sentit tú! Ni á ciutat—

Las paraulas d' en Piula m' engrescaren de debó
y aixó m' acabá d' engrescar, aixís es que vaig ai-
xecarme del setí y á la Iglesia falta gent.

Estava plena de gom á gom y l' altar major en-
llumenat, ¡pró de quina manera! El vell Rector, ab
los ornaments de las festas, celebrava 'l Sant Sacri-
fici y al chor ja s' havia comensat la cantúria; aixó
feu alterar al Piula puig tothom se'l mirava y fins el
sagal del Campó l' hi digué, ben alt:—Vaja Piula,
sempre fas tart; encare no 'n tenias prou de ví á la
potxa que hajas hagut d' anar á darrera hora á fer-
ne més?

—¡Cuydat de tú brigant!—

Ho digué tan ferm que tothom se girá. Pro éll
escala amunt á pendre part á n' aquella festa atrac-
tiva y hermosa. Tot seguit se sentí 'l seu fluviol refil-
lar de debó omplint de joya tot el temple Sant. Com

las debatia totas las més xamosas cansóns pastorils de la nostra terra!

Lo més hermós de tot fou l' adoració. Una tirallonga de pastors ab instruments y carregats d' ofrenas s' atansavan al presbiteri y fent rodona tots á la una armaren una cantadissa que, per lo variada de veus, era delitosa de debó, y 'ls sachs dels geméchs afilligranava uns ayres dolsos, la gralla y la tenora sanglotavan, no d' anyorament, sinó de pura joya; y 'ls fluviols y panderetas acompanyavan el chor fresch y escoltívol.

La missa acabá cuan el meu cor no podia aguantar més la joya. Vaig eixir al defora y m' acabá d' impressionar més l' espectacle grandió de la Natura.

El sol ja havia eixit y 'ls aucells als branquillóns dels arbres, coberts de neu, eran al fort de la refilada, xamosos y escotorits assoleyantse. Tots els corriols que donan al poble, ben atapahits de gent de montanya, alegres desenfredorats y vessant veritable salut. ¡Qu' hermosa la diada de Nadal á Espineubas! Enguany tinch de passarla á ciutat. ¡Alabat sia Deu! Encare bon goig que puga reproduhir eixos recorts tan dolsos.

ANTÓN BUSQUETS PUNSET.

CANSÒ DE NADAL.

Cantava lo pardal:
«Avuy, nit de Nadal,
Ne naixerá una estrella,
Y ja may més hi haurá,
Ni 'l món may ne veurá,
Un' altra de mes bella.»

Cantava 'l rossinyol:
«Nó estrella, sinó sòl
De llum enlluernadora;
Pèls homens y ciutats,
Pèls segles, pèls estats
Llum esdevinadora.»

Y l' oreneta diu:
«Ne passaré jo 'l riu,
També la mar salada,
Pèls pobles aniré,
La nova 'ls portaré
Al rómprer de 'l albada.»

Y l' ona rodolant
Ne diu, tot gemegant
Cuan son camí termina:
«Escoltáu bè tothom:
Lo Verbo s' ha fét hom:
La llibertat doctrina.»

Y l' àngel diu: ¡Oh estel,
Que enjoyas tot lo cel,
Oh fill sant de Maria,
¿Los homens, en la creu

Veuran al fill de Déu
Morir en l' agonia?»

Y diu la rosa: «¡Oh sòl,
Per tu portaré dol
Mentres ne dur' ma vida!
No vull més color blanch,
Que de color de sanch,
Per tu aniré vestida.»

Y onadas y auccellets,
Floretas y angelets
Ensemps ne diuen ara:
«Oh pobles, rassas, reys,
¿Tenu en vostras lleys
Pena de mort encara?»

VÍCTOR BALAGUER.

GLÓRIA IN EXCELSIS DEO

—Pastor, bon pastor,
no 'n sabeu la nova?
—Cap nova no 'n sé
ni mala ni bona,
si vos la sabeu
diguémela prompte.
—Pastor, bon pastor,
¡qu' es bona la nova!
A Bethlém ha nat
qui ha de salvá als homes
el Rey de los reys,
vera guia nostra.
'Neulo á visitar...
— No puch que 'n so pobre
y 'ls pobres als reys
los hi fem angoixa.
— Pastor, bon pastor,
molta rahó vos sobra
mes el rey aquest
cònhort n' es dels pobres.
No es com altres reys
de ceptre y corona
que 'n tenen al cor
fibra vanitosa...
Pastor, bon pastor,
malgrat sigueu pobre
'neulo á visitar
qu' os ho tindrà en compte.
— Qui sou?... D' hont veniu?...
— Jo 'n vinch de la Glória
y 'n so 'l missatjer
de tan bona nova.

JOSEPH FERRÉ Y ROIG

Desembre de 1900.

ELS AUCELLS DE NADAL

Cuan á la posta el Sol ahí fugia,
encara 'ls gafarróns
entonavan els cants de l' alegria
ab ritmica armonia...
¡Qu' eran tendras y hermosas sas cansóns!

Travessavan las valls y las montanyas,
y el Sol poquet á poch
feblement llumenava las cabanyas
y els aucells piulejant 'navan á joch...

Mes, avans, l' últim raig del Sol miraren
y al véure 'l tan encés,
jo no sé perque tristos se posaren...
¡Qui sab si 'ls dos pensaren

que no 'l veurian més!...

Aixís fou; arribá la fresca aubada,
el mati del Nadal;
la plana aparegué tota nevada;
y els aucells bo y besantse, en la brancada
d' un arbre mitj migrat y ben malalt,
entonavan son cant de despedida,
d' amor y d' amistat...
Y acostantse per dars calor de vida
morian desseguida
á poch que 'l Jesuset havia nat!...

J. AYNÉ RABELL.

NADAL

S' acosta 'l desitjat dia... ¡El dia de Nadal! Tot-hom l' espera ab alegría. Jo 'l temo.

El calendari de casa cada nit va plorant un full, y jo en el silenci del menjador veig acostarse aquet Nadal que per mí serà de dol. De dol perque en la taula hi ha un lloch buyt... buyt, el lloch qu' ocupava ma santa mare.

Aquest any, durant el dinar, jo no estaré pas esbojarrat com altres anys. No pensaré en el naixement del dols Jesús ni en l' alegría de Betlém. Pensaré en la mort de la meva mare y en la tristesa de casa.

Companys meus, amichs de l' ánima! Enlayréu alegres las vostras copas, y brindéu, brindéu bo y girant els ulls á tots els vostres qu' omplirán la taula de Nadal. Jo miraré al meu entorn, ahont hi trobaré tan sols rostres tristos y un lloch buyt... buyt, pero que sempre serà d' ella; y alashoras no brindaré, no, que aixecaré 'ls ulls al cel bo y resant una oració de llágrimas.

Nadal... y sense mare... ¡Quín fret, companys meus, quín fret!

R. SURINACH SENTIES

PER NADAL

D' amor.

Vina ab mí, vina ab mí, que jo t' estimo:
plens de goig y ufanosos de ventura,
vessant els nostres cors tendres folltas
anirém fins al cim de la montanya.
¡Y quin ayre més pur aquí 's respira!
A plé sol, qu' es hermosa la Natura!
¡Y qu' hermosa qu' ets tú. Molt més ho ets qu' ella.
Al teu costat mirant tos ullets negres,
mos llabis ajuntats als teus tan frescos -
besante sempre y sempre...
¡Quin Nadal més sublim per nostras ánimas!
¡Y qui hi pensa, ma vida, ab els que ploran!

JOAN COLOMINAS MASERAS

NIT DE NADAL

Jo vull la taula parada
com al temps en que era nin,
aprop de la llar fumosa,
baix del sostre revellit.

Sols vos y jo, la serventa,
torném al casal antich;
tots los altres se 'n anaren
y may més han de venir.

Guarniu la taula ben llarga,
que hi cápigan grans y xichs,
que ha nascut lo Fill del Home,
y es nit de goigs esta nit.

Treyéu la vaixela fina,
las estovallas de bri,
ompliu los pitxers de rosas
com en temps qu'era felis.

Poséu en un cap de taula
la cadira del padri,
en l' altre cap la del pare,
y la de la mare al mitj.

Avora d' ella la trona
de mon germanet petit,
jo m' asseuré a l' altra banda
com en temps que van fugir.

Encenéu la llar dels avis,
mitj cremat hi ha un trónch de pi;
l' últim dia que 's va encendre
cuan la mare va morir.

Y anáusen lluny, la serventa,
que m' ofegan los sospirs,
y vull que s' abeuri l' ànima
ab los recorts d' aquí dins.

Jo 'l rostre damunt la taula

posaré ben abscondit
entre 'ls brassos que no troban
ningú que estrényer assi.

Ab mos geméchs d' anyoransa
la taula faré estremir;
millor que dringuin las copas
com si m' estés entre 'ls vius.

La ventada en las escletxas
fará l' udol del masti
ab qui en l' ascó m' adormia,
abrassats com dos amichs.

Y per sobre de ma testa
la ramor haig de sentir
de la gábia trista y sola
que mou 'l vent d' esta nit.

Y en la paret los filferros
veurán mos ulls enrojits
com los barrots d' unas reixas
que passen sens may finir.

Entant sentiré per fora
com tresca la gent felis
sonant ferrets y guitarras,
que 'l goig per tot sobrehix.

Y als vidres de la finestra
escoltaré dols brugit,
igual que si fos la mare
trucant ab lo cap dels dits.

Y, ay, que la mare no há d' ésser
sinó 'l palmó que hí deixi;
tan ayrós cuan jo 'l portava
y ara trencat y ennegrit!

ANGEL GUIMERA.

COSTUMS DEL VALLÉS

Las neulas de Nadal y la missa del Gall.

Som al Nadal, la terra amassada d' aygua sembla que's deixonda del ensopiment de la boyrada y fosca que per dos mesos l' ha tinguda casi embolcallada. Lo día creix, la llevar amagada dins las entranyas de la terra sent l' escalfor que ha d' obrirla en feconda poncella al arribar la primavera.

Deu naix; la iglesia 's prepara pera solemnizar acontexement tan dols que ha de ubriacarla d' alegría y ompla los altars de neulas de diferents colors, blancas unas com la neu que embolcalla la terra, blavas, grogas, vermellas las altres com los diferents matissos que la llevar pendrà al esclatarne per damunt d' aquella (1) y tota s' engalana de festá, lo poble hi acudeix y se celebra la missa del gall. ¿Será recort lo cobricel, penjoys y adornos de ditas neulas de colors que enrevoltan lo altar ahont s' adora 'l bon Jesuset, de algún tendre misteri ó drama sacro com era tanta costúm ferne en las iglesias que s' hi celebrava lo día de Nadal?

La festa dels pastors

Ahont te lloch encare una especie de representació es en la Iglesia de Montucany (alt Vallés.) Pots'er avans era molt més comuna y se celebraria en gayrebé tots los pobles de la comarca, avuy sols l' he vist en l' esmentat poble. En éll te lloch l' adoració dels pastors. Compareixen aqueixos ab sos esclops y samarra cadescun d' ells ab sa ofrena, que van entregant aixís que entran á la iglesia, á una joveneta pastora qu' es expressa allí pera recullirho y portarho al peu del altar. Lo més bell y garrit dels pastors porta com á ofrena lo manyach priural, algunas vegadas, si es puntós ó alguna coseta li fa mal al cor, lo presenta ab banyas y potetas dauradas y ab cintas al coll, com engarnaldat de flors y cintas porta també son gayato.

Després del Evangeli una veu desde fora crida «Serenó» y se sent refilar una tocata de fluviol. Finida, una veu desde dintre respón ab tó de joya «Jesús es nat.»

(1) Aqueixa costúm antigament era molt mes comuna. Fins tenia lloch en las iglesias de Barcelona. En lo Vallés se pot dir ja que viu més en lo alt Vallés que en lo baix. No soisament se cubreix lo altar ó retaula ab ditas hostias ó neulas de color sino que també sen penjan dels salomons y llántias. D. Teodor Creus, de Vilanova y Geltrú, en un article publicat en *La Renaixensa* fa menció d' aqueixa costúm; lo Sr. Pella y Forgas en sa *Historia del Ampurdán* la posa encara com existent en alguns pobles de dita comarca: segóns son parer las hostias de color poden significar los astres del cel que brillan damunt l' altar de Deu: D. Joseph Reig y Vilardell en sa "Colecció de monografias de Catalunya" la cita al ocuparse del poble de Abrera. Segóns afegeix en la tarde del dia dels Reys lo Sr. Rector en alguns pobles las distribueix á la porta de la Iglesia y en altres las fa escampar ó llensar als quatre vents desde algún finestral ó desde dalt del campanar.

Y tot de cop tothom entona la Gloria que ressona expansiva per dintre la petita iglesia; acabat tots los pastors se donan las mans posant lo priural al mitj y ab sos esclops ferrats fan la sardana, mentres aquell d' un cantó al altre al trobarse al mitj d' aquell moviment va fent ressonar lo alegre esquellerinch que porta. Segueixen cansóns nadiuas de la terra y finida la missa van á adorar, essent lo primer lo pastor que porta y ofereix lo manyach y seguint després tots los altres.

La sucamuya

Al tornar á casa se menja la *Sucamuya* en tots los pobles en que se celebra la missa del gall, á la matinada al tornar d' aqueixa.

Consisteix en torradas sucadas ab ví blanch; com més bó y ranci millor; la mestressa de la casa las porta bo y calentas del foch; una munió, ben abundants y las tira dintre la cassola plena del aromós ví. Comensa l' amo de la casa, senyal de veneració y respecte com encara s' observa, y van seguint los demés... que ja costa prou de contenir á la quitxalla.

Lo caga tió

Aixís com la sucamuya te lloch á la matinada vora de la llar entre mitj del espetech de la llenya seca, pera escalfarse de la fredorada que s' ha arplegat al eixir de missa, en la mateixa vora del foch la vetlla avans, ajuntada tota la familia ab los grans tions al mitj pera que 'l foch sigui durador ja que la nit es llarga, te lloch en las Masias del Vallés lo *Caga tió*.

S' escull un dels tions mes grossos, foradat un xich per dins y en son amagatall s' hi fican pinyons y dolsos. Cada maynadeta agafa un buscall, lo més groixut que pugui pera que tinga bon cop, y cuan l' avi dona llisséncia s' atansan al tió y li comensan de donar bastonadas tot cridantli:

Caga tió
sino 't dono cop de bastó.

Tota la gent gran los anima, lo tió á cópia de cops comensa de *suar*, sachsejat d' aquí, sachsejat d' allá, deixa saltar una atmetlla ó alguna altre cosa de la carga; ja sua fort; los cops referman fins que tot plegat trau tot cuant te en sa bossa. Llavoras son los crits y esgarrapadas, tot es animació y vida en mitj de la joya dels pares.

La festa de Nadal en totas sas manifestacions té l' aspecte complert de familia, aixís la que té lloch en la iglesia ahont se juntan tots los del poble com formantne una sola, nua ab una sola expansió y joya, com la que se celebra en la casa. Tot pren un ayre de concentració familiar y sobre tot de alegría.

FRANCESCH MASPONS Y LABRÓS.

Un pessebre original

(Figuretats de Argemí)

LAS PROPINAS

S'acosta Nadal y 'l martirilogi dels ciutadans honrats de Barcelona y altres punts, perquè 'l naixement de Jesús, sembla que dongui dret á que 'l llauner, el fuster, el manyá, l' impressor, el forner, l' escombriayre, el sabater, la dona que renta 'ls plats, la minyona (els que 'n tenen), el xicot que porta 'l ví, el sereno, el vigilant, el municipal de punt, els repartidors, en fi, tota la colla de pidolayres que 's permeten desgraciar la *Poética* y netejar las butxacas, cosa que 'l ministre de Instrucció Pública per una part y 'l de Governació per un'altra, no deurían consentir, en bé de la *humanitat desvalguda!*.., fassin tot lo que vulguin!

Jo sé d' un repartidor y *andador* y... no sé quantes cosas més, que está esperant Nadal com candelletes: Bonaventura Llentías y sa filla Treseta, que segons un diálech que vaig recullir gracias á un amich que 'm va deixar un cilindre de fonógrafo, que no he tornat, no la ballan gayre grassos.

Ó sino, entérinse:

— Bé, *papá*, cuan me comprará aquell vestit de color d' aygua florida que venen en *Las Indias*?

— Per Nadal... te 'l prometo.

— ¿Y aquell sabó de *baba de toro*?

— ¡No compris porquerías!

— Pero, *papá*, no siguis ignorant. Sabó *Baba de toro*, es una marca especial.

— *Bueno*, donchs per Nadal...

— ¿Y aquell *manguito*?

— ¿Pe'l llúm? Déixal estar, que per Nadal *posaré* l' electricitat.

— ¡No! Si parlo per un *manguito* de pell que vosté va prométrem l' any passat!

— Y... escolta... ¿No 't fora igual y 't faria 'l ma teix efecte, las giras d' astrakán de la meva capa, que, axis com axis, tinch que darlas al drapayre, are per Nadal, que n' hi faré posar de novas?

Y axis sempre. ¡Tot per Nadal! No basta que doném propina al barber, al cafeter, á tothom que 'ns serveix: es precis que per Nadal, els obséquiem ab alguna finesa. Es cosa obligada... Y ho compréncà... Jo desde are, en lloch de periodista, me poso á repartidor... ¡y l' any que vé... *décima!*

LLUIS ALMERICH.

25,463

SONET

Més content que ningú ab tantas pessetas, buscaré la manera d' arreglar-me.

Primer; ja ho tinch pensat, voldré casarme ab la meva xicota, la Tuyetas.

Segón; m' instalaré ab grans etiquetas en un pis hont jo puga recrearme.

Tercer; tenint diners podré *llensar-me* y tindré l' amistat dels grans poetas.

Cuart; un viatge faré molt lluny d' Espanya hont penso descobrí cosas curiosas, y faré á més d' aixó moltas més cosas, si el cervell y l' astúcia no m' enganya.

(S' entent, si avans de tot treu la *primera* el número que vá á la cabecera.

SALVADOR BONAVÍA.

LA DIADA

—¡Ara, petits, preneu l'última vista que aviat no 'l veureu mes aquet Parque.

PRIMER CERTÀMEN LITERARI-MUSICAL

de Catalunya Artística

Composicions rebudas

Literarias

1. **La esclavissada:** lema: *¡Ni may que t' hagués vist.*—2. **El roure del Mas:** lema: *Paraula.*—3. **La Layona:** lema: *¡Pobreta!*—4. **Tradicció:** lema: *La tradition, amour des peuples...*—5. **A la patria, á la terra...:** lema: *Somnis dolosos.*—6. **La brema:** (cuadret) lema: *¡Oidá, visca 'l bon vil!*—7. **La tia Maria.** (Sense lema).—8. **Tradicions de las Comarcas Ripollesa y Vall de Ribas:** lema: *Recordar las tradicions es recordar l' historia.*—9. **Naturalesa:** lema: *Realitat.*—10. **Idili frés-tech:** lema: *¡Miau... miau!...*—11. **Amorosa:** lema: *Per tu ma vida, etc...*—12. **¡Lletjal:** lema: *Ecce-dona.*—13. **Retalls y fantasias:** lema: *De ma cullita.*—14. **Fantasia:** lema: *Nocturna.*—15. **Jovenesa:** lema: *Sembla un somni.*—16. **Hivern de l' ànima:** lema: *Cuan las flors s' enmalalteixen etc.*—17. **Lliroya:** lema: *Amor ch' a nullo amato amar perdona.* (Dante Alighieri).—18. **Quadret:** lema: *Fidelitat.*—19. **Indecissió:** lema: *¡Animam!*—20. **Pelegrinatge:** lema: *Aném la vida mia, marxém la mia amor...*—21. **Lo comte de Foix:** lema: *¡Sus!*—22. **Tradicions catalanas:** lema: *El cor del poble hi vibra.....*—23. **Esclat d' amor:** lema: *Poemet.*—24. **Mal d' amor:** lema: *Declaració.*—25. **Vanitas vanitatum:** lema: *Lástima grande que no sea verdad tanta belleza.*—26. **Anima morta:** lema: *Llegenda.*—27. **¡Festa Major!:** lema: *¡Que soni la tenora!*—28. **Prometatje de mort:** lema: *Units per llassos indisolubles.*—29. **¡Oydál:** lema: *El porró y la barretina fan la vida del terror.*—30. **L' anell de la núvia** (novel·leta): lema: *No 's realisá.*—31. **Ingrata:** lema: *He*

- fet lo que has fet ab mi.*—32. **Contra gustos....** lema: *Ideas novas.*—33. **La veu de la Patria:** lema: *¡Salve!*—34. **Novela humana:** lema: *Estupidesa.*—35. **Mariagna:** lema: *Drama.*—36. **L' any 35:** lema: *Desbordaments de poble.....*—37. **¡Si jo t' ho deyal!....** lema: *No, no vull dirtho.*—38. **¡May mes comédia!** lema: *Per fer comédia, etc.* (FORA DE CONCURS PER VENIR FIRMADA PER SON AUTOR).—39. **Cansóns de Natura:** lema: *Apléch.*—40. **Nit de sanc:** lema: *Lluyta.*—41. **¡Marel!** lema: *Recorts tristos.* (Monólech). (NO ENTRA EN CONCURS PER VENIR FIRMAT).—42. **La cabellera:** lema: *Inconscient.* (Boceto dramátich).—43. **La mort del estiu:** lema: *Croquis.*—44. **Tristor:** (sense lema).—45. **Lo plany de la madrastra:** lema: *Diuhen que só dolenta!...*—46. **Idili:** lema: *¡Estimam!*—47. **En la mort de Clavé:** lema: *Labor, prima virtus.*—48. **Idealisme:** lema: *Vaig véurela y 'm ferí.*—49. **Anyorament:** lema: *Lluny de ma pátria.*—50. **Natura y Amor:** lema: *Primaveral.*—51. **L' arbre y l' home:** lema: *En aquet mon un fá l' altre.*—52. **La móra:** lema: *Entre 'ls esbarzèrs.....*—53. **Plany:** lema: *¡Ay que m' anyoro, m' anyoro, sota d' aquest cel de plom!....* (Balaguer).—54. **Fineta:** lema: *Llensa 'ls arreus de núvia!...*—55. **La llansa del compte Ulrich:** lema: *Remembransa.*—56. **La festa major:** lema: *¡Nada, ja hi torném á ser!*—57. **Del llach:** lema: *Balada.*

Musicals

1. **La tenora** (Sardana): lema: *¡Visca l' Ampurdal!*—2. **Cansó d' Octubre:** lema: *Tardorencia.*—3. **Semprevivas:** lema: *Recort.*—4. **El fluvio-layre:** lema: *Costúms hermosas.*—5. **Primaveral:** lema: *¡Que dolsa la florida!...*—6. **Melodia:** (sense lema).—7. **La filanera:** lema: *Wagner-Catalunya.*—8. **La puntayre:** lema: *Soroll de boixets.*—9. **Melodia:** lema: *Oh música sonora...*

Teatros de Catalunya

BARCELONA

Novedats.—Del estreno del melodrama *Beaujolais* ne parlém en la Secció corresponent.

*
**

L'artista francesa que baix el pseudónim de Bob-Walter, debutá en aquest teatre el dijous passat, executa una sèrie de balls fantástichs per l'estil dels que haviam vist en Miss Fuller anys enrera; la Bob-Walter, ab tot y ser el seu treball conegut, demostra un refinament dintre del genero, produhint completa ilusió al espectador en las *casçadas lluminosas*, el *vol del papalló*, la *dansa del parassol* y particularment en el *ball de las flamas*, aquest últim número executat ab molta brillantés.

El públich ha premiat á la Bob-Walter el seu treball com se mereix.

*
**

Ens agradaria, pero moltíssim, poguer ja avuy, per no esperar un'altra setmana, donar compte d'algun estreno catalá de veritable importància.

¡Quina llástima que no sigui aixís!

Tivoli.—Dissapte passat va estrenarse en aquest teatre (Circo Ecuestre) una pantomima titulada *Los ingleses en el Transvaal* ó *La heroica defensa de los Boers*, que obtingué un éxit gros, degut al esperit patriótic y de llibertat qu'entranya l'obra. L'aparició del vell President Krüger vá promouer un entusiasme indescriptible entre la concurrència, proba evident de que 'l nostre poble simpatisa ab els pobles víctimas de la supèrbia desmesurada.

Cal felicitar al Sr. Alegria per l'acert que ha tingut en oferir al públich un espectacle tan simpàtic, augurantli per tal motiu moltíssimas entradas.

CLAR Y NET.

MATARÓ

Dissapte en el teatre del «Ateneu de la classe obrera» la companyia Labastida-Nieto, hi posá en escena 'l *Frou-Frou*. El desempenyo fluixet. Públich escàs.

L'endemá á la nit, la própia companyia representá en el Principal, *El salto del torrente*, que també 's ressentí de *flaqueza* per part d'alguns artistes.

Ull viu y á ensajar.—*El Corresponsal*.

Beaujolais

MELODRAMA EN CUATRE ACTES PRECEDITS D'UN PRÓLECH, TRADUÏT DEL FRANCÉS PER DON CARLOS DELHOM.—*Teatro de Novedats*.

Si no estém desmemoriats, l'obra matriu es original del gran dramaturg D'Ennery, un dels autors francesos que han conmogut més ab son interessant repertori las masses populars del seu pahís.

Beaujolais ha sigut traduït ab molta fidelitat y carinyo pe'l discret actor senyor Delhom, y forsa bé que 'l públich vá rebre la traducció qu'es en conjunt una fábula senzilla y molt interessant. Com en todas las obras d'en D'Ennery hi campejan escenas que arriuan al cor, y llevat dels petits defectes d'inverossimilitut en alguns passatges, pot dirse que 's tracta d'una novela sensacional en la que com un consol per las ánimas bonas, triomfa la ignocència y surt castigada la maldat.

En Carlos Delhom ha escrit un diálech castellá senzill, sense enfarféchs, al alcans de todas las inteligéncias, sobretot per la del gros públich que no li plauben las sábias oratòrias fredas de més de quatre obras modernas que pretenen imposarse y no ho logran, precisament perque 'l nostre poble sent ab el cor y no es amant de martirisar el cap cuan vá al teatre.

Beaujolais, que pertany á la escola anticuada, á 'n aquella escola que avans de neixe 'ls simbolistas feya l'encant dels homes de cor, ha triomfat avuy cuan las escolas estranyas pretenen desterrar el género. Y aquesta es sa mellor recomendació.

L'Enrich Borrás, en son paper de protagonista, á pesar de lo grotesch del tipo, va conmourre al auditori, representantlo á la perfecció. Els demás intérpretes, la senyora Mena, que sempre será la notable actriu, la senyora Delhom y la senyora Morera, y els senyors Guitart, Giménez, Delhom y algún aitre, estigueren ben encuadrats en el march de l'obra.

El públich aplaudí y l'autor-traductor vá esser cridat ab insistència á las taulas.—A.

Probos d'amor

JOGUET CÒMICH EN UN ACTE, ESCRIT PER DON JOSEPH D'ARGILA Y FONT.—*Teatro Nou Retiro*.

Va estrenarse diumenge á la nit en aquest teatre,

logrant promoure sovint la riassa del públich á causa de las patotxadas y situaciones cómicas que campejan en la nova obreta. El *clou* es senzill, pero 'l diálech está ben tractat.

En la execució s' hi varen distingir las senyoras Marsal y Pujolá y els senyors Espinosa, Ballart y Olivar.

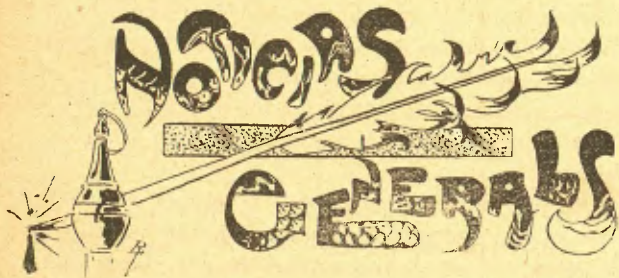
L' autor fou cridat á las taulas entre aplausos.—J.

En el *Centro Lliberal-Monárquich del seté districte* (Lope de Vega) s' hi representaren diumenge passat, las produccions en un acte, *Perecito*, *Un ninot de mollas* y *Maruja*, en quin desempeñyo obtingueren molts aplausos sos intérpretes.

Pera 'l dia de Nadal s' anuncia el benefici del senyor Gou ab el drama *La Resclosa* y el cuadro de costums barceloninas *De Nadal á Sant Esteve*.

—El dia 23 á la nit, tindrà lloch en el *Circulo de Propietarios*, de Gracia, l' estreno de la comedia en un acte, *La tronada*, original de D. Joan de Miranda, pseudónim ab que amaga 'l seu nom un conegut escriptor, colaborador de nostre periódich.

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podrán excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantidades recaudadas se 'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior: 24'60 ptas.

D. R. Homedes Mundo (Tarragona): 0'50 ptas.

Total: 25'10 ptas.

(*Continua oberta la suscripció.*)

*

NOSTRE FOLLETÍ

Ab el número d' avuy, repartim á nostres favoreixedors

VUYT PLANAS

del popularíssim drama en tres actes

Lo full de paper

un dels millors de nostre repertori catalá, (cual primera edició está *agotada*) original del celebrat autor

D. Pere Anton Torres

de quina ploma n' han sortit magnificas produccions escénicas, tals com *La clau de casa*, *Mestre Felíu*, *L' hereu Jordi*, *La llántia de plata*, y altrás.

*

La comedia *La germana gran*, s' entregará encuadernada á tots els que presentin en l' Administració de *Catalunya Artística*, els folletins en bon estat, y mitjansant l' import de 10 céntims.

*

En el Col·legi que dirigeix D.ª Margarida Brils, vá tenirhi lloch el passat diumenge una vetllada literari-musical que resultá molt lluhida, recitantse treballs cataláns per part de las senyoretas encarregadas dels principals números del programa.

Entre 'ls molts noms que voldríam citar sols recordém els de las Srtas. A. Martí, T. Comas, T. y P. Pons, D. Deixens, A. Cots, y els de las Srtas. Pujol y P. Sardá que cantaren un *dúo* d' una manera acabada.

*

En la darrera sessió celebrada per la *Comissió abolicionista de las corridas de toros*, se resolgueren alguns importants assumtos y s' aprobá la circular que dirigirá als principals periódichs, corporacions y entitats d' Espanya, firmanla tots els senyors que forman part de la *Comissió*.

*

Dintre uns días sortirá un tomet de poesias de nostre benvolgut company de Redacció en Ramón Suriñach Senties.

Las composicions anirán precedidas d' un prólech del Mestre en Gay Saber, D. Joseph Franquesa y Gomis.

*

Agrahim l' invitació que 'ns ha dirigit la simpática Associació «Art y Patria» pera visitar sa Exposició d' obras pictóricas y esculptóricas.

Ens dol no haverhi pogut assistir encare, pero en el número vinent prometém ocupárnose 'n.

Any segón de "Catalunya Artística"—Bon paper, text escullit, artístichs grabats

XARADA

FELICITACIÓ
ALS LECTORS
DE
CATALUNYA ARTÍSTICA

Som á Nadal y es cuestió
de passarlo molt felís
procurant fer fonedis
algun gall, polla ó capó;
per mes que resulti aixó
de costums molt anticuadas
la salut á carretadas
te desitjo, aymat lector,
mentres no 'm falti á mi humor
per anar TOTAL xaradas.

Pera seguir la rutina
que aquí tan en boga está
també avuy la meva *décima*
els hi volgut presentá,
imitant aquesta plaga
que de llevant á *dos-ters*
atenta contra la bossa
del que encare te diners.

El qui 'm vulga dá *aguinaldo*
ó propina, sense *dos*
me la envia cap á casa
que jo 'l rebré molt gustós.

Hu se veu, donchs, jo no gasto
cap compliment, soch formal;
d' altre modo será fácil
que á mi 'l gall no 'm fassi mal.

J. Staramsa.

Soluciones als del número 27

Xarada composta: Los *anuncis* estalvian la feyna de molts nuncis.

Cuadrat: S A R A
A M A R
R A T A
A R A M

Tarjeta: Lo primer amor.

Tarjeta anagrama: Lo full de paper—Torres.

Geroglífchs comprimits:

- 1.er La Virreyna.
- 2.on Llagosta
- 3.er Llinás.
- 4.rt Mollet.
- 5.nt Sabadell.

Q. Salvó: Ha comensat ab mal peu.—*Manel Perearnau:* A 'n aquell senyor que l' ha ensenyat á rimar búsquli un mestre que n' hi ensenyi á 'n ell.—*X. Zengotita Bayona:* El drama final trobo qu' es agafat pe 'ls cabells. Valdria la pena d' atenuarlo.—*Santiago Folch:* La biografia está molt bé, pero trobém que avans de ocuparnos de la *gent de fora* deuriam donar preferéncia *als de casa*. N' hi ha molts que s' ho mereixen.—*M. Priu Badia:* Mes comicament desenrotllat podria anar bé l' assumpto; are hi fa'ta salero. Probi un' altra cosa.—*A. Mainú Rafar:* L' article s' ha de retocar tot, del principi al fi. ¡Quina ortografia! Dels pensaments, diguim quins son els originals.—*F. Grañé:* Si s' hi práctica aviat ho dominarà fácilmente. Mans á l' obra y envihi de nou.—*Joan Grata cós:* Per ser la primera vegada qu' envia... també podia remetre algun treball que no estigués tan renyit ab la galana estructura. Animis.—*Lluís Alamern:* Els versos son ripiosos, la prosa poch espontània... No 'ns agrada res.—*N. N.:* Tant pot esser inédita com coneguda; no ha de servir mes que com á tema de l' inspiració del músich.—*Joan Güell y Ferrer:* ¿Per qué no intenta escriurer prosa? Potser hi estaria millor que fent ratllas curtas.—*R. Homedes Mundo* (Tarragona): Aviat anirà alguna coseta de vosté. Lo d' avuy entra en torn.—*Joseph M.ª de Sucre:* Ab algun retóch ho publicaré.—*Joan Vives Borrell:* Hi falta lo principal, aixó es, rima.—*Jaume Balaguer Soler:* Está molt bé, pero en el present número no ha pogut esser; li prometo en el próxim. Envihi sovint.—*Pere Font Nielfa* (Vilassar de Dalt): Es ripiosa.—*Pere d'Arbués:* Acepto l' oferiment; pero m' ha de prometre, si es que comensa, continuar sense interrupció.—*M. O. R.:* No envihi, no envihi... ¡no envihi!...

J. Collazos, impresor.—Plassa de la Igualtat 3.

PRIMER CERTÀMEN LITERARI-MUSICAL de CATALUNYA ARTÍSTICA

Aquest il·lustrat setmanari, convida á tots els conreuhadors de nostra Literatura regional y als del art de la Música, á pendrer part en la festa poética y lírica, qual día y lloch se farán públichs ab la deguda anticipació, devent ajustarse tots cuants vulgan concórrehi, al següent

CARTELL

- I. **Flor natural**, premi anomenat d' *honor y cortesia* que donará al guanyador el dret d' elegir *Reyna de la Festa*. S' adjudicarà al poeta que ab més inspiració descriga un tema amorós ó enaltint la Naturalesa.
- II. **Objecte d' art**, l' ofereix el distingit literat D. ALFONS M.ª PARÉS, á la poesia que canti *L' amor á la Pàtria*.
- III. **Duas centas pessetas**, ofertes per *Un devot de la Literatura de la nostra terra* á la millor noveleta de costúms catalanas.
- IV. **Objecte artístich**, que dona D. JAUME TRILLA al autor que descriga ab més acert, en vers ó en prosa, humorísticament ó sério, un fet relacionat ab la invenció del relotje.
- V. **Una ploma de plata**, oferta pe 'l conegut autor dramátich D. JOSEPH NOGUÉ Y ROCA al millor dramet ó comedia en un acte, de costúms barceloninas.
- VI. **Objecte d' art**, que ofereix D. RAFAEL ALBAREDA, al poeta que canti els benfets de la *Caritat*.
- VII. **Artística esculptura**, oferta per la SRA. VIUDA DE REIXACH, representant *Lo pelegrinet de Sta. Teresa*, estàtua inspirada en una composició de Mossen Jacinto Verdaguer, al autor de la millor poesia religiosa ó moral.
- VIII. **Objecte artístich pera escriptori**, l' ofereixen els SRS. VIDAL GERMANS, al millor cuadro en prosa sobre costúms de montanya.
- IX. **Una acuarela**, que donará el conegut dibuixant SR. ARGEMÍ, original del mateix, al autor de la millor poesia ó article festiu.
- X. **Objecte d' art**, ofert per la SRA. VIUDA DE D. JOAN CORREA á la més inspirada poesia de tema lliure.
- XI. **Un joch d' escriptori**, que ofereix l' acreditada casa LA UNIÓ FABRIL Y COMERCIAL, d' aquesta ciutat, al autor de la millor Memoria que descriga la «*Importància que té la informació comercial, necessitat que de la mateixa tenen els comerciants y beneficis que 'ls hi reporta.*»
- XII. **Col·lecció de sas obras ricament encuadernada**, la ofereix el conegut autor dramátich D. MANEL ROVIRA Y SERRA al millor monólech teatral, sério ó festiu, en prosa.
- XIII. **Un pensament de plata**, ofert per D. SALVADOR MILLET, al autor del millor Epitafium jocós.
- XIV. **Objecte d' art**, ofert per D. J. SOLÉ Y VALLS, al millor estudi en prosa sobre 'l teatro catalá, sos beneficis, sa importància y sa utilitat dintre de nostras costúms.
- XV. **Objecte d' art**, s' adjudicarà al autor que ab més inventiva y bona sombra fassi un estudi de las ideyas modernistas exageradas, de manera que resulti una sátira contra 'ls prosséllits d' aquella escola. Aquet tema podrà tractarse en prosa ó en vers, més preferentment en prosa.
- XVI. «**Mallorca cristiana**,» la monumental obra del Mestre en Gay Saber, D. *Damas Calvet*; que ofereix UNA SENYORA RIPOLESA (L. D.) al autor de la millor col·lecció de tradicions referents á la comarca d' hont es filla y de la vehina Vall de Ribas.
- XVII. **Un tamborino ampordanés**, ofert per l' establiment de Música de D. JOAN AYNÉ, s' adjudicarà al autor de la millor *Sardana* pera piano.
- XVIII. **Un exemplar de la partitura**, (cant y piano) *CREPUSCUL DELS DEUS* que forma part de la tetralogia de **WAGNER**; la ofereix l' establiment musical de D. RAFAEL GUARDIA, á la millor *FANTASIA* pera piano, desenrotllada sobre un motiu popular catalá.
- XIX. **Un luxós instrument de corda**, ofert pe 'ls SRS. RIBAS Y ESTRADÉ, successors de la casa **V. de HAAS**, á la més inspirada *MELODÍA* de **SALÓ**, pera cant y piano, de caràcter catalá.

CONDICIONS

1.ª Tots els treballs haurán d' esser inédits y escrits en catalá, escepte els que obtin al premi XI que podrà esserho indistintament en las dugas llengüas, catalana ó castellana.

2.ª Els treballs podrán dirigirse al Secretari del Jurat Calificador, D. Antón Busquets y Punset, (Redacció de *Catalunya Artística*, Raurich 20, principal,) avans del dia 15 de Janer de 1901 en la forma que s' acostuma.

3.ª El Jurat concedirà els accéssits y mencions honoríficas que eregui convenient.

4.ª No s' entregarán els premis sino als autors que 'ls hagin guanyat ó á persona degudament autorisada per ells.

5.ª La Revista ilustrada *Catalunya Artística*, organísadora del Certàmen, se reserva la propietat de las obras premiadas per terme d' un any á comptar desde 'l día de la festa.

CONSTITUIRÁN EL JURAT CALIFICADOR: *De la part literaria*: els Srs. D. J. Ayné Rabell, D. Antoni Borí y Fontestá, D. Manel Rovira y Serra, y D. Antón Busquets y Punset, Secretari.

De la part musical: els Mtes. D. Francisco Sanchez Gavagnach, D. Joseph Ribera y D. Cándido Candi.